

Antwoord van Gedeputeerde Staten op vragen van

B. van der Graaf (PVV)

(d.d. 20 december 2024)

Nummer

4165

Onderwerp

Oneerlijke Energietransitie

Aan de leden van Provinciale Staten

Gedeputeerde Staten (GS) danken de PVV-fractie voor de schriftelijke vragen over de energietransitie en de uitdagingen rondom weersafhankelijke energieopwekking. GS hechten waarde aan een toekomstbestendig energiesysteem dat betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam is, en zien daarin een grote rol voor wind- en zonne-energie. Wind- en zonne-energie zorgen voor lagere prijzen dan fossiele energie. Hoge prijzen treden op wanneer er minder duurzame energie beschikbaar is, en fossiele energie nodig is. Daarom is het zaak om de beschikbaarheid van lokale duurzame energieopwekking juist te vergroten, en tegelijk te zorgen voor warmtenetten en energieopslag. Hieronder gaan we in op uw afzonderlijke vragen.

Toelichting vragensteller

Grote delen van november en december 2024 hebben we te maken gehad met 'duisterluwte'.

<https://www.rtl.nl/nieuws/economie/artikel/5479872/dunkelflaute-oei-we-zitten-een-duisterluwte-gebrek-aan-wind-zorgt> Als gevolg van een periode waarin het amper waait en de zon niet (voldoende) schijnt ontstaat er een grote schaarste op de energiemarkt waarbij energieprijzen recordhoogtes bereiken.

De anticlimax bereikte door een samenloop van omstandigheden op donderdag 12 december 2024 met een stroomprijs van meer dan €1,21 per kilowattuur (kwh) een betreurenswaardig, voorlopig, hoogtepunt.

<https://nos.nl/artikel/2547999-gebrek-aan-zon-en-wind-leidt-tot-recordprijs-van-elektriciteit>

Gedeputeerde Staten (GS) herhalen in commissie- en Provinciale Statenvergadering en in beantwoording van schriftelijke vragen met grote regelmaat enthousiast te zijn over de alsmaar toenemende afhankelijkheid van weerafhankelijke opweksystemen als zonne- en windenergie. Het zou volgens GS onder meer energiearmoede moeten tegengaan.

In de recentelijke beantwoording van de schriftelijke vragen met kenmerk PZH-863782970 hebben GS gesteld dat er een voorkeur voor een balans tussen wind en zonne-energie zou bestaan omdat het voor een stabielere en betrouwbaardere energievoorziening zou zorgen. Deze bronnen zouden elkaar, volgens GS, namelijk aanvullen. Zonne-energie zou overdag en in de zomer pieken, terwijl wind vaak 's avonds, 's nachts en in de winter meer zou opwekken. Deze balans zou het geheel economisch efficiënter en duurzamer maken.

De afgelopen twee maanden hebben opnieuw aangetoond dat wat GS met de energietransitie beogen te bereiken in de praktijk precies tegenovergesteld uitpakt. Er kon feitelijk worden vastgesteld dat er geen balans tussen zonne- en windenergie bestaat wat elkaar altijd in voldoende mate kan aanvullen, het zorgt niet voor een stabielere en betrouwbaardere energievoorziening, het is economisch beslist niet efficiënter en gezien de enorme hoeveelheden grondstoffen die aan de huidige energietransitie verbonden zitten al helemaal niet duurzaam. De PVV-fractie heeft daarom de navolgende vragen:

- 1. Erkennen GS dat de tarieven bij dynamische energiecontracten voor het overgrote deel worden bepaald door de mate van beschikbaarheid van zonne- en windenergie? Zo niet, graag zoveel mogelijk details waaruit anders zou blijken*

Antwoord

De provincie gaat niet over tariefvorming en het type energiecontracten dat energiebedrijven aanbieden. Stroomtarieven worden beïnvloed door verschillende factoren, zoals geopolitieke ontwikkelingen, internationale gas- en energieprijzen, een groeiende en veranderende vraag naar stroom, en het type energiecontracten dat consumenten afsluiten. De beschikbaarheid van wind- en zonne-energie speelt hierin ook een rol. Op de elektriciteitsmarkt moeten vraag en aanbod altijd in evenwicht zijn. Daarbij moet vermeld worden dat wind- en zonne-energie lage marginale kosten hebben en de elektriciteitsprijzen gemiddeld verlagen. Het zijn andere vormen van opwekking die de prijs bepalen wanneer wind- en zonne-energie minder beschikbaar zijn.

- 2. Hoe verhoudt de 'duisterluwte' van de afgelopen 2 maanden zich tot de balans tussen zonne- en windenergie die volgens GS in theorie zou bestaan maar in de praktijk niet blijkt te bestaan en is volgens GS de afgelopen 2 maanden gebleken dat weersafhankelijke energieopweksystemen hebben gezorgd voor een stabielere en betrouwbaardere energievoorziening? Zo ja, kunnen GS dan toelichten waar dat uit zou blijken?*

Antwoord

Een robuust energiesysteem vereist een mix van energiebronnen, opslag en flexibiliteit in vraag en aanbod. Wind en zon vullen elkaar qua opwekprofiel grotendeels aan, maar kunnen in sommige perioden onvoldoende opwek leveren. Daarom wordt ingezet op aanvullende technologieën, zoals batterijen, waterstofproductie, en vraagsturing. Netversterking en interconnecties met andere regio's dragen bij aan leveringszekerheid. Warmtenetten spelen hierin een sleutelrol, doordat ze in de winterperiode de vraag naar elektriciteit voor verwarming verminderen en zo bijdragen aan een stabielere en betaalbaarder energiesysteem.

- 3. Is volgens GS de afgelopen 2 maanden gebleken dat zonne- en windenergie hebben bijgedragen aan een economisch efficiënter en duurzamer energiesysteem? Zo ja, kunnen GS dan toelichten waar dat uit zou blijken?*

Antwoord

Wind- en zonne-energie worden steeds goedkoper en groeien autonoom binnen de energiemarkt. Tegelijkertijd wordt fossiele energie steeds duurder en is het een onhoudbare optie voor de lange termijn. Wind- en zonne-energie voorkomen grotere prijsstijgingen, en verkleinen de afhankelijkheid van fossiele energie-import en daarmee kwetsbaarheden in geopolitieke context. Bovendien blijven de baten van wind- en zonne-energie meer voor de eigen economie behouden. De transitie naar een duurzaam

energiesysteem is noodzakelijk om leveringszekerheid te waarborgen, energie betaalbaar te houden en klimaatdoelen te halen.

GS willen volgens het coalitieakkoord af van fossiele energiebronnen en bepleiten daarom een energietransitie naar zonne- en windenergie. De recordpiek in stroomprijzen van 12 december 2024 was mede het gevolg van onderhoud aan diverse gascentrales en afhankelijkheid van het Europese stroomnetwerk (vooral kerncentrales in Frankrijk hebben grote delen van West-Europa voor een black-out kunnen behoeden). De PVV-fractie waarschuwt herhaaldelijk voor deze weersafhankelijkheid van ons energiesysteem alsmede het (op korte termijn) afschakelen van gas- en kolencentrales op eigen bodem.

4. *()*
5. *Erkennen GS dat het alleen verder vermeerderen van het aantal zonnepanelen of windturbines in geen enkel geval een oplossing kan vormen om een ‘duisterluwe’ periode door te kunnen komen en netcongestie als gevolg van ondercapaciteit daarmee niet kan voorkomen? Erkennen GS in navolging daarvan ook dat het alleen verder vermeerderen van het aantal zonnepanelen of windturbines voor de periode mei tot en met september de overcapaciteit aan stroom alleen maar verder zal doen vergroten met toenemende kans op netcongestie als gevolg van overcapaciteit? Graag zoveel mogelijk details.*
6. *Erkennen GS dat het grootste probleem in de huidige energievoorzieningsmethodiek stabiele stroomvoorziening is op de momenten dat er te weinig zon en/ of wind is waardoor het plaatsen van nog meer zonnepanelen en/ of windturbines geen oplossing is voor het kunnen stabiliseren van de energievoorziening? Graag zoveel mogelijk details.*

Antwoord bij vragen 5-6:

GS benadrukken het belang van een integrale blik op het energiesysteem voor de toekomst ([Toekomstbeeld Energiesysteem Zuid-Holland 2050](#)). Naast de focus op netversterking, opslag, en innovatieve technieken, benadrukken GS het belang van voldoende wind- en zonne-energie, en het belang van decentralisering en de lokale balans van vraag en aanbod. Hierover schrijft minister Hermans in de ‘[Kamerbrief](#) over voortgang Regionale Energiestrategie (RES) en de interbestuurlijke samenwerking’ dan ook: “Doordat elektriciteit en warmte regionaal worden opgewekt, (her)gebruikt, opgeslagen én uitgewisseld hoeft het elektriciteitsnetwerk minder te worden uitgebreid. Dat betekent minder ruimtelijke druk en lagere maatschappelijke kosten. Het regionale deel van het energiesysteem draagt bij aan energie-onafhankelijkheid, vermindering van netcongestie én een betere uitvoerbaarheid want het kost minder tijd, grondstoffen en arbeid.”

GS stellen vaak een “eerlijke energietransitie” voor te staan. <https://www.zuid-holland.nl/publish/besluitenattachments/eerlijke-energietransitie-2024-2027/qs-brief-aan-ps-eerlijke-energietransitie-2024-2027-dos-2024-0002261.pdf>

De PVV-fractie constateert dat GS in veel dossiers woorden bezigen die iets positiefs lijken te suggereren, terwijl het in de uitwerking voor de overgrote meerderheid van onze inwoners helaas negatief blijkt uit te pakken. De PVV-fractie zou daarom graag een verduidelijking ontvangen over de “eerlijke energietransitie” en wat GS nu precies bedoelen met bepaalde woorden en termen.

7. *Erkennen GS dat het stroomverbruik gedurende de winterperiode (veel) hoger is dan in de zomerperiode? Graag zoveel mogelijk details.*

Antwoord:

In de winter is het stroomverbruik hoger door verwarming en kortere dagen. Daarom spelen warmtenetten een sleutelrol, doordat ze in de winterperiode de vraag naar elektriciteit voor verwarming verminderen. Ook is een verstandige mix van verschillende energiebronnen noodzakelijk.

8. *GS stellen met de “eerlijke energietransitie” onder meer te willen bereiken dat:*
- a. het bijdraagt aan hernieuwd vertrouwen in de overheid door een betere aansluiting bij de leefwereld van onze inwoners.*
 - b. de kloof tussen arm en rijk wordt verkleind.*
 - c. er meer energie-onafhankelijkheid ontstaat.*
 - d. de lokale economie wordt verstrekt.*
 - e. er rechtvaardige en betaalbare energie is.*
 - f. de lusten en lasten evenwichtig verdeeld worden.*
 - g. er inclusiviteit en actieve participatie voor iedereen ontstaat met speciale aandacht voor mensen in een kwetsbare positie.*
 - h. energiegemeenschappen van de baten van zonnepaneel- en windturbineparken kunnen profiteren*

Zijn GS van mening dat stroomtarieven van overwegend tussen de €0,30 en €0,50 per kwh in de winterperiode rond etenstijden en in de avond met inmiddels pieken tot €1,21 per kwh bijdragen aan het hernieuwd vertrouwen in de overheid, het beter aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners, de kloof tussen arm en rijk verkleinen, de lokale economie versterken, rechtvaardige en betaalbare energie, een evenwichtige verdeling tussen de lusten en lasten, inclusiviteit en actieve participatie voor iedereen met speciale aandacht voor mensen in een kwetsbare positie en dat energiegemeenschappen bij gebrek aan opwekcapaciteit die deze hoge prijzen (mede) veroorzaken in voldoende mate kunnen profiteren van de baten? Zo ja, graag zoveel mogelijk details.

Antwoord

Een eerlijke energietransitie betekent dat iedereen toegang heeft tot betaalbare, duurzame energie. Hoge energieprijzen helpen daar niet bij. Uiteindelijk wordt fossiele energie steeds duurder en is op termijn onhoudbaar. Daarom werken we aan het integrale energiesysteem, aan energiebesparing en warmtenetten, en moeten we juist versnellen met de duurzame opwek van wind- en zonne-energie. Daarbij is maatschappelijk draagvlak een voorwaarde voor succes, en daarom zetten GS in op de verschillende onderdelen van een eerlijke energietransitie, zoals het streven naar lokaal eigendom.

9. *Verstaan GS onder meer energie-onafhankelijkheid meer afhankelijkheid van het Europese stroomnet? Zo nee, hoe kan het dan dat we voor onze energievoorziening, met name in de winterperiode, steeds vaker afhankelijk zijn van andere Europese landen? Graag zoveel mogelijk details.*

Antwoord

Energie-onafhankelijkheid betekent niet dat Nederland of Zuid-Holland zich volledig afsluit van het Europese netwerk. Europese samenwerking zorgt juist voor stabiliteit en leveringszekerheid, vooral tijdens perioden van lage opwekking. Lokale opwek gecombineerd met Europese uitwisseling is de beste garantie

voor een stabiel energiesysteem. Tegelijkertijd helpen warmtenetten en andere duurzame warmteoplossingen om minder afhankelijk te zijn van schommelingen in de internationale energiemarkt.

10. *Delen GS de opvatting van de PVV-fractie dat inwoners met een dynamisch energiecontract in de winterperiode hard geraakt worden door de overwegend hoge kosten van weersafhankelijke energie? Zo nee, waar blijkt dat dan uit?*

Antwoord

Inwoners kunnen kiezen voor een dynamisch energiecontract waarin tarieven op ieder moment hoger en lager kunnen zijn. In de winterperiode zijn er momenten dat stroom een hogere prijs heeft, en evengoed zijn er momenten waarop stroom lagere prijzen heeft. Er zijn geen signalen dat inwoners die voor deze specifieke contractvorm kiezen hier ontevreden over zijn of in betalingsproblemen komen.

11. *Delen GS de opvatting van de PVV-fractie dat de energietransitie feitelijk gezien tot op heden, alleen bekeken vanuit het perspectief van de energievoorziening, vooral heeft gezorgd voor grotendeels waardeloze stroom in de zomer wanneer de stroombehoefte het laagst is en grotendeels onbetaalbare stroom in de winter wanneer de stroombehoefte het hoogst is waardoor een duurzame toekomst voor alle mensen, ongeacht hun achtergrond of omstandigheden, tussen met name oktober en maart, voor steeds minder mensen met een dynamisch energiecontract financieel bereikbaar is? Zo nee, waaruit concludeert GS dat de stroomvoorziening in met name de winterperiode voor mensen met een dynamisch energiecontract met de opkomst van weersafhankelijke energievoorziening de afgelopen jaren betaalbaarder zou zijn geworden?*

Antwoord

De uitdaging ligt niet in de waarde van stroom, maar in het realiseren van een robuust systeem dat pieken en dalen kan opvangen, en dat afhankelijkheid van fossiele energie en internationale prijschommelingen verkleind.

12. *Verwachten GS dat, naast dynamische energiecontracten, vaste energiecontracten over bijvoorbeeld 10 jaar nog beschikbaar zullen zijn en zo ja hoe verhoudt zich dat dan tot de doelstelling van GS dat energie direct moet worden verbruikt wanneer het beschikbaar is?*
13. *Welke impact voorzien GS op de tarieven van vaste contracten als stroom in de zomerperiode in toenemende mate waardeloos blijkt te zijn wanneer de vraag laag is, terwijl in de winterperiode een toptarief betaald dient te worden wanneer de vraag het hoogst is? Graag zoveel mogelijk details.*
14. *Verwachten GS dat de alsmaar toenemende tariefpieken in de winterperiode energieleveranciers zal doen dwingen om ook hun vaste energiecontracten, zolang deze nog beschikbaar zijn, met een looptijd van een jaar of langer, in kwh prijs te doen laten stijgen en op welke manier zou dat dan energiearmoede tegengaan? Zo nee, waar blijkt dat dan uit?*
15. *Is het volgens GS eerlijk dat over een jaar gezien de stroom in de zomerperiode overwegend waardeloos zal zijn en in de winter overwegend onbetaalbaar en zouden GS het eerlijk vinden als inwoners van Zuid-Holland de mogelijkheid van het energiecontract met vaste tarieven kwijt zouden raken ten faveure van het dynamische energiecontract om daarmee het directe verbruik van energie te stimuleren? Graag zoveel mogelijk details.*
16. *Verstaan GS onder eerlijke toegang, waarbij zonnepanelen en warmte voor iedereen beschikbaar en betaalbaar zou moeten zijn, stroomtarieven van overwegend tussen de €0,30 en €0,50 per kwh met*

pieken tot €1,21 juist wanneer de vraag naar energie ten behoeve van warmte voor bijvoorbeeld de warmtepomp het hoogst is? Graag zoveel mogelijk details.

17. *Hoe draagt een overwegend (veel) hogere stroomprijs in de winterperiode, wanneer de vraag naar energie het hoogste is, voor mensen met een dynamisch energiecontract precies bij aan het bestrijden van energiearmoede? Graag zoveel mogelijk details.*

Antwoord op vragen 12-17

De provincie gaat niet over tariefvorming en het type energiecontracten dat energiebedrijven aanbieden. Vaste en dynamische energiecontracten zijn een keuze van consumenten en energieleveranciers.

De provincie zet zich in voor een betaalbare en toegankelijke energievoorziening waarin kwetsbare groepen worden ondersteund. Hoge energieprijzen helpen niet bij het bestrijden van energiearmoede. Voor het bestrijden van energiearmoede zijn gerichte maatregelen nodig.

Om energiekosten te stabiliseren en de afhankelijkheid van prijsschommelingen in de elektriciteitsmarkt te verminderen, is het noodzakelijk dat de realisatie van warmtenetten versneld wordt. Ook helpt het om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen, en het directe verbruik van lokaal opgewekte energie te stimuleren.

GS verstaan onder eerlijke toegang dat iedere inwoner mogelijkheden heeft om - individueel of collectief - te profiteren van schone energie, om in een comfortabel huis te wonen, om de energierekening betaalbaar en voorspelbaar te houden. En dat dit niet voorbehouden is voor inwoners met voldoende mogelijkheden om te investeren en verbouwen. Dit is een breder vraagstuk dan de beperktere blik op dynamische energiecontracten, en de effecten van 'duisterluwte' en weersafhankelijke opwekking. Het benadrukt de noodzaak om integraal naar het energiesysteem te kijken.

18. *GS stellen de maatschappelijke kant van de energietransitie van enorm belang te vinden en dat het daarom van belang zou zijn de energietransitie te versnellen om daarmee het draagvlak voor de energietransitie overeind te houden. Wat is het maatschappelijk belang van overwegend hoge stroomprijzen in de winterperiode voor mensen met een dynamisch energiecontract en waarom zouden GS een energietransitie willen versnellen waarmee hogere stroomprijzen in de winterperiode worden bereikt?*

Antwoord

Het versnellen van de energietransitie is noodzakelijk om de afhankelijkheid van fossiele energie te verminderen, klimaatdoelen te behalen en een duurzaam en betaalbaar systeem voor de lange termijn te realiseren.

Door alleen dynamische energiecontracten en alleen de momenten met hoge stroomprijzen in ogenschouw te nemen ontstaat een te beperkte blik op de discussie over de betaalbaarheid van de energierekening van inwoners.

19. *Delen GS het streven van de PVV-fractie dat het energiebeleid van de provincie vooral zou moeten toezien op het altijd zo stabiel mogelijk beschikbaar hebben van energie tegen een zo laag mogelijk tarief? Zo niet, waarom niet?*

20. *GS stellen zich in te zetten om de energietransitie mogelijk te maken bij doelgroepen die niet vanzelf mee komen en hard geraakt worden door de hoge kosten van energie. Hoe draagt het in de winterperiode meer afhankelijk worden van weersafhankelijke energieopweksystemen daar precies aan bij nu blijkt dat de kosten in de winterperiode veel hoger zijn dan in de zomer?*

Antwoord op vragen 19-20

GS zetten in op een betaalbaar en stabiel energiesysteem, en zien dit niet los van de noodzaak tot verduurzaming.

Om de energietransitie mogelijk te maken bij doelgroepen die niet vanzelfsprekend meekomen, zetten GS zich onder andere in voor betaalbare collectieve warmte, voor meer lokaal eigenaarschap van lokale energieprojecten, en de stimulering van laagdrempelige hulp uit vertrouwde kring bij energiebesparing.

21. *Welke stroomtarief per kwh zouden GS rechtvaardig en betaalbaar vinden voor iedereen in onze provincie?*

Antwoord

Betaalbare en toegankelijke energie voor iedereen is een speerpunt in het provinciale beleid. De provincie werkt aan initiatieven die energiekosten beheersbaar houden en zet in op collectieve en innovatieve oplossingen, zoals warmtenetten en lokale energieopwekking. GS gaan niet over tariefvorming, en kan geen objectieve grens aangeven voor wat als een rechtvaardig en betaalbaar stroomtarief beschouwd kan worden.

22. *Is GS het met de PVV-fractie eens dat het stabiliseren van de energievoorziening over het gehele jaar bezien inmiddels meer prioriteit dient te krijgen dan de enkele, huidige, focus op het realiseren van nog meer opgesteld vermogen zonne- en windenergie gezien het feit dat er in de winterperiode overwegend ondercapaciteit zal blijven bestaan en in de zomerperiode overwegend overcapaciteit zal blijven bestaan? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord

GS zijn het eens met de prioritering van de integrale blik op het energiesysteem. Tegelijkertijd heeft de provincie een belangrijke rol in de nakoming en realisatie van de afgesproken doelen voor wind en zon samen met onze RES-partners. Decentrale opwek is juist van groot belang voor het lokale energiesysteem.

Den Haag, 4 maart 2025

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff